

Voorzitter,

In de algemene beschouwingen 2025 van de vorige sprekers, zijn veel belangrijke onderwerpen aan de orde gekomen. De zorgen daarover, de verwachtingen, de hoop. Hier en daar kritiek, veelal lof over wat gedaan en bereikt is. Bij het meeste dat gezegd is, sluit ik mij graag aan.

Het is heel goed dat we ons al kunnen voorbereiden op het opdoemende 'ravijnjaar' 2026. De schade die ontstaat door de verlaging van de opbrengsten vanuit het Rijk, moeten we zien te beperken. In het nu komende jaar worden daarvoor verdere maatregelen uitgewerkt. Over hoe dit door het college en de ambtelijke organisatie wordt aangepakt, zijn we positief gestemd.

In deze algemene beschouwingen leg ik nog graag een paar andere accenten, zoals u van D66 mogelijk ook wel verwacht.

D66 is zonder meer positief over de wijze waarop de bewoners van alle kernen van deze mooie gemeente Heusden betrokken worden bij het ontwikkelen van plannen en bij de ontwikkeling van nieuw beleid, op uiteenlopend terrein. Het hele gemeentebestuur, d.w.z. de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie, stelt zich ontvankelijk op voor de wensen die uit de samenleving opkomen.

D66 is ook overwegend positief over het samenspel tussen onze gemeenteraad en het college, bestaande uit wethouders en burgemeester.

Gemeenschappelijke regelingen

Over hoe wordt omgegaan met Gemeenschappelijke regelingen, de GR-en, is D66 minder tevreden.

Met de overdracht van uitvoerende taken aan een GR, verliest de raad nu eenmaal aan mogelijkheden om zijn controlerende taak effectief uit te voeren.

De raad heeft zijn eigen taken; 'uitvoering' zit daar niet bij. Wij moeten ons bezighouden met 1) het ontwikkelen en vaststellen van gemeentelijk beleid; 2) controle, in bestuurlijke zin, op de uitvoering van dat beleid; en 3) volksvertegenwoordiging. Dat is wat de wet van ons vraagt. Niet meer, niet minder.

Wanneer taken worden uitgevoerd door een GR, verliest de raad aan controle op de uitvoering, door toename van de afstand. Het goedkeuren van de jaarlijkse begroting van de GR is eigenlijk nog het enige moment dat effectief invloed zou kunnen worden uitgeoefend. Maar: dan moet je ook de andere gemeenteraden meekrijgen die aan de zelfde GR deelnemen. Ga er maar aan staan.

Zolang het om pure uitvoeringstaken gaat, zoals de Omgevingsdienst, Brandweer, Ambulances, dan is er bij raden nauwelijks behoefte tot verdergaande invloed. Als in de loop van de tijd *het beleid* van de GR verder moet worden ontwikkeld, dan moet dat in samenspel met de raad gestalte krijgen. In deze raadsperiode is hieraan al meer vorm gegeven, door de voortgang als vast onderwerp op te nemen. De informatievergaderingen Duurzaamheid en Samenleving zijn goede voorbeelden. Dat is een mooie stap vooruit, maar verdient wat ons betreft nog meer aandacht.

En in de GR-en gaan sommige dingen echt zonder meer níét goed. Onlangs is zelfs besloten om *de ontwikkeling van geheel nieuw beleid* van een GR voor een deel te verplaatsen tot buiten het domein waar de raad zijn controlerende taak kan uitoefenen! Dat gebeurde zonder dat een adequate regeling is getroffen voor terugkoppeling naar de raad. Toegegeven, de raden hebben daar zelf

steken laten vallen door geen gebruik te maken van hun rechten op grond van artikel 10 lid 5 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, om dergelijke besluiten aan hun goedkeuring te onderwerpen. Het baart D66 zorgen hoe, van de gemeenschappelijke regeling Regio Hart van Brabant, de structuur voor het houden van een deelneming is vereanderd, in casu Midpoint. Midpoint krijgt de ruimte om *naar eigen inzicht* deel te nemen in andere rechtspersonen en tot het doen van investeringen. Zónder terugkoppeling naar de raden! Maar dat is beleid dat de héle GR aangaat, en niet uitsluitend de deelneming Midpoint! De kosten voor Midpoint komen wél bij de raden terecht. Er is verzuimd te regelen dat het bestuur van de afzonderlijke *rechtspersoon* Stichting Midpoint zich moet verantwoorden naar de andere *rechtspersoon* met doorslaggevende stem en doorslaggevend belang: de GR Regio Hart van Brabant.

Het bestuur van de GR Regio Hart van Brabant heeft weliswaar een beslissende stem in het bestuur van Midpoint. Maar er is niets vastgelegd dat Midpoint verplicht zich te verantwoorden naar de rechtspersoon GR Regio Hart van Brabant, noch dat zij voor bepaalde beslissingen de goedkeuring nodig zou hebben van die rechtspersoon. De vrije teugel, zullen we maar zeggen.

In Midpoint kan *nieuw beleid* tot stand komen, of zelfs kunnen *besluiten* worden genomen tegen de wens van de raden in, buiten de raden om. Zo lang dat niet geregeld is, kan het bestuur van de GR daar niet effectief op worden aangesproken. Weliswaar kan Midpoint besluiten alleen nemen met medewerking van enkele van haar bestuursleden, uit het AB van de GR Regio Hart van Brabant, maar die handelen op dat moment in hun verantwoordelijkheid van bestuurslid van Midpoint.

Slordig geregeld, met te weinig gevoel voor de taak en positie van de gemeenteraden, de enige democratisch gekozen organen in dit geheel. Tot zover dit onderwerp. Voor dit moment.

De politieke toekomst

Over een goed jaar zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen en de politieke partijen hier aanwezig zullen zich daar het komende jaar op voorbereiden.

Over het bederf in normen en waarden in onze landelijke politiek heeft D66 grote zorgen. Ook op lokaal niveau moeten we daar waakzaam voor zijn.

Bij de vorige raadsverkiezingen in Heusden hadden we een slechte opkomst van goed 48%. Bij de tweede-kamer verkiezingen vorig jaar was de opkomst 80%. Maar toen ging 40%, dat is 32 procentpunt van die 80, naar wat we gemakshalve maar even de 'protestpartijen' noemen. Dat waren de stemmen op de populistische partijen PVV, BBB en een paar kleinere. Die twee hebben uiteindelijk kans gezien een regering te vormen samen met twee 'gedogers' (of 'meelopers', zo men wil), NSC en VVD.

In Heusden, in landelijke verkiezingen, vier van de tien stemmen een proteststem, is veel. Ik kan niet geloven dat onze Heusdense politiek met zoveel ongenoegen wordt bekeken. Wel duidt die lage opkomst op een laag vertrouwen in 'de politiek' als geheel. Onderzoeken geven aan dat mensen die stemmen op de populisten dat vaak doen vanuit een gevoel van miskennis, niet gezien worden, niet erkend worden, afgewezen worden, gevoelens van wraak. Onder meer 'Groningen' en de toeslagenaffaire gaven hen daar alle aanleiding toe.

Wij moeten dit goed in het hoofd houden. De extreem lage opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen is een niet mis te verstaan signaal. Bij de keuze van bezuinigingen, die ons door dat vermaledijde 'rampjaar' worden opgelegd, moeten wij er goed op letten deze groep kiezers niet nog meer teleur te stellen.

Het raadswerk

Over een goed jaar al nieuwe verkiezingen. Wie krijg je nog zo gek om al dat werk in de gemeenteraad te willen doen en zich verkiesbaar te stellen? We hebben allemaal de grootste moeite om geschikte kandidaten te vinden voor de kieslijst. Er gaan stemmen op om het raadswerk aantrekkelijker te maken door het beter te faciliteren en waarderen. De landelijke Vereniging voor Raadsleden zet zich hiervoor in.

Voor burgerraadsleden ('fractieondersteuners') is weinig gedaan om dat werk aantrekkelijk te maken, hun aanvullende deskundigheid behoorlijk te faciliteren en hun inzet te waarderen. Met betere faciliteiten kunnen nieuwe burgerraadsleden gemakkelijker worden aangetrokken en beter worden gemotiveerd. Zij dragen bij aan verlevendiging van de gemeentelijke politiek. En het is een mooie voorbereiding op een toekomstig raadslidmaatschap. De Vereniging voor Raadsleden komt ook voor hen op.

Het raadswerk aantrekkelijker maken was al belangrijk. Dit wordt nog belangrijker, nu de uitvoering van taken steeds meer overgaat naar gemeenschappelijke regelingen. Het werk wordt daarmee niet lichter dan voorheen, maar ligt vaker op een hoger abstractieniveau. Met dat als gegeven moeten raadsleden en burgerraadsleden hun volksvertegenwoordigende rol goed gestalte kunnen (blijven) geven. In ons aller belang.

Voorzitter, tot zover in eerste termijn